

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Yhtiöstä ei tulisi myöntää osinkoja eikä sen tulisi olla pörssiyhtiö. Työllistämistehtävässä ja muissa asiakasmittareissa onnistuminen olisi tuloksellisuuden päämittari. Työvoiman kysynnän kohtaantoon vastaaminen ja sen ennakoiminen toimialojen tilanne huomioiden olisi tärkeää. Saman toimijan eli TEM:n ei välttämättä olisi tarkoituksenmukaista vastata sekä tulosten arvioinnista että työllistettävien henkilöiden osoituksista, vaan arviointi tehtäisiin ulkopuolisen tekijän toimesta. Oy-muoto voi mahdollistaa riittävän itsenäisen toiminnan, jossa yksi taho ei pysty työllistettävien ohjaukseen käytännöllä muokkaamaan tuloksellisuutta suoraan. Yhtiöjärjestyksessä täytyisi todeta, että yhtiötä ei ole perustettu tuottamaan voittoa. Yhtiö hyvin erityisperustein muodostettuna tulisi selvästi eriyttää muusta osakeyhtiölain mukaisesta toiminnasta.

Kilpailumarkkinaa ja kilpailullisten palvelujen tuottamista ei tulisi vääristää millään postinumeroalueella. Tämä on haastavaa, koska yhtiöllä on yhteys työnvälitystä tekevään Te-toimistoon. Pelkkä yleinen valtakunnallinen keskimääräinen toimialatilanne ei välttämättä riitä markkinatilanteen arvioimiseen ja toteuttamiseen. Toisaalta yhtiön perustaminen ja toiminta voisi entisestään pirstaloittaa toimijakenttää.

Hinnoittelun markkinaehtoisuuden huomioiminen on välttämätöntä. Mikäli yhtiö saisi markkinaosuuksia, olisi huomioitava, onko yhtiön palvelujen markkinointi myös valtion taloudesta rahoitettavaa vai esimerkiksi ainoastaan liikevaihdosta rahoitettavaa. Mikäli yhtiön tarkoitus on vastata merkittävään määrään tukityöllistämistarpeita kasvaksi sen osuus eri markkinoilla, mikä olisi ristiriidassa markkinoita vääristämättömän toiminnan ehtoon. Koska kyseessä olisi osakeyhtiö, olisivatko hinnoitteluperusteet avoimia, jolloin voitaisiin arvioida kilpailu- ja hinnoitteluasettelmaa?

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtiontukisääntelyssä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Julkisten hankintojen lain noudattamista tulee edellyttää, kuten ehdotuksessa on tehty. Kulurahoitus valtion talousarviosta vaikuttaa joka tapauksessa kykyyn toimia markkinoilla ja muuttaa markkinoita jonkin verran. Vaikka kilpailu ei vääristyisi niin ko. markkina muuttuisi Yhtiön X tullessa sinne toimimaan. Yhtiön ei tule viedä markkinoita pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä, jotka luovat paikallista elinvoimaa. Hankintalaki mahdollistaa sen, että myös paikalliset ja pienemmät yritykset voivat osallistua niihin. Voivatko julkiset toimijat kuten valtion tai kuntien toimijat varata joitain hankintoja vain yhtiöltä X hankittaviksi vai tulisiko tätä tarkastella aina markkinoiden osalta? Toisaalta yhtiö voisi tuottaa omistajalleen eli Te-toimistolle kilpailuttamattomia palveluja. Erityisyhtiön rooli muuttaa kuntien työllistämistoimintaa, saattaa olla osin rinnakkaista tai päällekkäistä sekä yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Onko tämä yhteensopiva kuntien työllisyydenhoidon vastuun kasvun kanssa jatkossa?

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Kohderyhmän valinta on pääsääntöisesti perusteltu hyvin mutta ei tee määrittelystä yksiselitteistä. Miten töitä tarjottaisiin valtakunnan eri työssäkäyntialueilla ko. yhtiöstä, miten paikallinen toiminta järjestetään, koska asiakkaiden liikkuvuus on rajattua tai sivukustannukset nousevat pitkien matkojen myötä? Missä työt tehdään sijainniltaan, eli tasapuolisuus palvelun saatavuudessa alueittain olisi turvattava, vaikka markkinoilla sekä kohderyhmän määrässä ja ominaisuuksissa eroavaisuuksia onkin. alueittain. TYP-asiakkuuksille ko. palvelu ei olisi todennäköisesti keskeistä, vaan TYP-asiakkuus olisi katkaistava tämän vaiheen tullessa palvelutarpeeksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Asiakasvirta olisi esityksen mukaan käytännössä täysin Te-toimiston hallinnassa, kuitenkin kuntien rooli työllisyydenhoidossa olisi kasvava, onko tämä arvioitu loppuun saakka? Kyseisen esityksen mukainen karrikoidusti "Te-toimiston työpaja tukityöllistämisyhtiö" vaikuttaisi kuntien ja yhdistysten välityömarkkinoihin sekä pajatoimintojen tuottamiseen. Kunnat ovat kuitenkin onnistuneet myös välityömarkkinoilla toimimisessa. Tavoitellaanko yhtiön kautta enemmän työmahdollisuuksia yksityis sektorilla ja onko tämä realistista? Asiakasvalinnat vaikuttaisivat myös yhtiön tuloksellisuuteen sekä vaikuttavuuteen työttömien työllistämässä, joten Te-toimistolla olisi merkittävä rooli yhtiön kohderyhmäesitysten ja siten tuloksellisuuden osalta. Tuleva hyvinvointialueiden perustaminen ja niille tuleva sote-osaaminen sekä asiakastieto kohderyhmän toiminta- ja työkyvyn arvioinnissa ei nouse esille ehdotuksessa. Mikäli yhtiö työllistäisi suoraan työtehtäviin, olisi nämä asiakastiedot kuitenkin hallittava. Työssäoloehtoon liittyvistä asioista ja vaikutuksista ei ole avattu taustaa pykäläkohtaisessa kuvauksessa. Osa töistä, joita työnhakijat voisivat tehdä olisivat lyhyitä jaksoja esimerkiksi kaksi kuukautta, miten tämän jälkeen ja mihin työnhakija työllistyisi vai olisiko kyse käytännössä vuokratyövoimasta ja sitä koskevasta liiketoiminnasta, jota valtio tukee?

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Ei ehdotuksia.

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

Onko neuvottelukunnalla ehdotusten muodossa vaikutusmahdollisuuksia päätöksentekoon Yhtiön hallituksessa? Yhtiön toimintaan ei myönnettäisi palkkatukea, jolloin tukimäärä ei suoraan vähenisi esimerkiksi kunnilta, mitä on pääsääntöisesti pidettävä positiivisena asiana. Vähentääkö Yhtiön X valtion rahoitus kuntien valtionosuutta vastaavasti? Miten mallissa varmistetaan, että työnhakijan osaaminen vahvistuu työllistämistehtävissä palvelun aikana? Tämä vaatii myös muiden toimijoiden panostusta. Toimiiko X myös avotyön järjestäjänä? Tuleeko X kontaktoimaan paikallisia yrityksiä, jolloin paikallisen yritys yhteistyön koordinaation määrä kasvaa? Onko osakeyhtiö ainoa mahdollinen vaihtoehto järjestämis muodoksi ottaen huomioon lausunnossa mainitut seikat ja kokonaisuus.

15§1mom

Ehdotuksen mukaan työnhakija voisi kieltäytyä seuraamuksitta työstä Yhtiössä X. Tämä voi aiheuttaa kasvavia hallinnollisia sivukuluja muun muassa ohjaustoiminnassa mikäli suunnitelmiin ei ole tarpeen sitoutua.

Muut julkiset työttömiä työnhakijoita työllistävät toimijat, kuten kunnat, toimisivat kilpailuasetelmassa ko. Yhtiön X kanssa jopa samoilla markkinoilla. Jääkö kunnille kuitenkin veloitetyöllistettävien työllistämistehtävä vai kuuluvatko he ko. kohderyhmään?

Leskinen Jaakko
Forssan kaupunki - Työllisyyspalvelut